

Thomas Lindemann Heinrich Sulteman

Dissertatio Iuridica De Iurisdictione : Materia iuris ob varias Reip. Romanae vicissitudines intricatissima & difficillima

Rostochii: Ferberus, 1629

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn731635566>

Druck Freier Zugang

Rechtssprechung

Lindemann - Sulzmann. / 6

R. N. Nr. 1629.

29. 953.
DISSERTATIO JURIDICA
DE JURIS-
DICTIONE, 71

Materia juris ob varias Reip.
Romanæ vicissitudines intrica-
tissima & difficillima,

Quam

SUB PRÆSIDIO

Viri Amplissimi Consultißimi

DN. THOMÆ LINDEMANNI J.U.D.
& antecessoris ordinarij

Publicæ disquisitioni

submittit

HENRICUS SULTEMAN Rostoch.

*Habebitur disputatio in acroaterio
majori V. Non. Octobr.*

ROSTOCHII

Excudebat Augustinus Ferberus Anno 1629.

1629

DE JURE

THESIS I.

Urisdictio, à jure dicundo dicta latissimè accepta, omne jus, dicentis officium, ambitu suo complectitur, l. 1. ff. de jurisdic.

II.

Est vero in genere notio a, civilium b, vel criminalium c causarum, quæ vel lege d certâ, vel jure magistratus e, vel ex mandato vel extra f ordinem competit.

- a. l. notionem. 99. ff. de verb. signif. l. 3. ff. de re judis. l. 1. §. initio. ff. de off. pref. urb. l. penult. ff. de calumniat. l. cum hi. §. 1. ff. de transf. l. fin. ff. de O. & A. l. si preses. 6. C. Quomodo & quando judex sentent. proferr. debeat. l. non aliter. 69. §. 1. Legat. 3.
- b. l. si idem. 11. ff. de jurisdic. l. 1. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic.
- c. d. l. 1. de off. ejus cui mandat. est jurisdic.
- d. d. l. 1. de off. ejus cui mandat. est jurisdic. l. 1. §. à prefecto legat. 3. l. illicitas. 6. §. qui universas. ff. de off. presid.
- e. d. l. 1. de off. ejus cui mand. jurisdic.
- f. extraordinem enim jurisdictionem habent, prefectus vigilum & annonæ, qui veri magistratus non erant. l. 2. §. & hac omnia. 33.

A 2 ff. de

ff. de orig. jur. Unde Goveanus putat, hos quoque non potuisse aliis manderet juris dictionem, imo nec iudices dare, *ad l. eum qui. ff. de iurisdic.*

III.

Unde in Civilem vel criminalem *a* rectè dividitur; hæc est causarum criminalium, certâ lege, data, concessa, illa civilium causarum, cum imperio *b* quodam magistratus, aliove jure *c*, competens notio.

a l. 2. §. *Et qui* 23. *ff. de orig. jur.* l. 1. *pr. ff. de off. ejus cui est mandata iurisdic.*

b. l. 1. §. 1. l. *fin.* *ff. de off. ejus cui mandat.* *iurisdic.* l. 2. l. 3. *ff. de iurisdic.*

c Multa enim sunt, quæ ad iurisdictionem legibus referuntur, nec tamen iure magistratus competunt, nec delegari possunt, ut cognitio prætoris, de transactionibus alimentorum lege datur, nec mandatur. l. 8. §. *sed nec ff. de transact.* idem est in cognitione de separatione, quæ soli præfidi & prætori, nulli alij competit. l. 1. §. *de his.* *ff. de separationibus.* Sic etiam suspecti tutoris cognitio, (quæ tamen ob utilitatem etiam, mandata iurisdictione transit in proconsulis legatum, & alium quemlibet, cui mandatur iurisdic. l. 1. §. *an autem.* *ff. de suspect. tut. Et curat.* l. 4. *ff. de off. ejus cui mand. est iurisdic.*) Sic & consilij exercitio. l. 2. §. 1. *ff. de off. ejus cui mand. iurisdic.* emancipatio. l. *fin.* C. *de off. ejus qui vic. alic. judic. vel præsid. obtin. tutoris datio, in pr. inst. de Attil. tut. adoptio, quia est legis actio, l. 4. ff. de adopt. l. 1. ff. de off. iurisdic. cognitio de alienatione prædiorum pupillarum. l. 1. ff. de reb. cor. que sub tut. vel cur. st.* l. 2. §.

95r
l. 2. §. 1. ff. de off. ejus cui mand. est juridict. cau-
sæ libertatis & status, quæ majores iudices re-
quirunt. l. non distinguemus. 32. §. 7. ff. de recept.
qui arbitr. receper. & geminæ causæ, quæ in duo-
bus edictis, uno de agnoscendis & alendis li-
beris, altero de ventre inspiciendo, custodiendoq;
partu, continentur. l. ult. ff. de agnosc. li-
ber. l. 1. in pr. & §. de inspiciendo. 10. ff. de ventre
inspiciend.

IV.

Utraq; olim solemnium iudiciorum genere vi-
gente erat ordinaria, vel extraordinaria *a*, quæ
divisio licet formulis *b*, & impetrationibus sub-
latis, ab usu nostro recesserit, non tamen exinde
omnium criminum poenas *c*, libero iudicanti-
um arbitrio, commissas esse, dicendum est.

a Actiones vel ordinariæ vel extraor-
dinariæ dicuntur. 1. Ratione veteris illius so-
lemnitatis, qua solæ actiones ordinariæ, h. e.
legis actiones, & pratoriæ dictæ, impetraban-
tur ac dabantur; Utiles verò omnes, quæ pe-
regrinis dabantur, quia neq; legis actiones ef-
fent, neq; solemnitate gaudebant, & plerunq;
etiam apud peregrinum prætorem constitu-
bantur, extraordinariæ dicebantur. 2. Ratio-
ne causæ efficientis & originis, quia aut ordi-
nario, h. e. civili & communi jure competunt,
aut extra ordinem, h. e. extra jus constitutum,
pratoriæ benignitate, cujusmodi est, restitutio
in integrum, actio pratoriæ subsidiaria, & si
quæ sunt alia. 3. Aliæ sunt actiones directæ,
ex verbis & mente legis, edictivæ, aliæ utiles,
per interpretationem sc. & sententiam legis. l. 6.

A 3

§. 1. ff.

§. 1. ff. de V. S. & hæc differentia hodie durat,
4. Persequendi genere, nam ut de furto civili-
ter in duplum agatur, ordinarium est, ut crimi-
naliter, extraordinarium. l. fin. ff. de furt. quod
& de injuria proditum est. l. fin. ff. de injur. &
famos. libell.

b. t. tit. C. de formul. & impetrat. act. sub-
lat.

c. per l. 1. §. 4. ff. ad SC. Turpill. l. si qua pœ-
na. 244. ff. de V. S. l. ordine. 15. ff. ad municip. qui-
bus dicitur pœnam criminum non ex arbitrio
judicis, sed legis dispositione irrogari. Imo pu-
niuntur qui levius, vel severius, quam lex de-
poscit, puniunt. l. 8. §. fin. C. ad leg. jul. de vi
publ. l. fin. C. de sanct. baptisim. iter. l. 2. C. de com-
merc. & mercat. l. 1. C. de desertor. & occultat. eo-
rum. l. 1. §. sed & si. ff. ad leg. Cornel. de fals.

V.

Criminalem jurisdictionem, pro diverso Rei-
publ. statu majores magistratus non tantum, sed
& alij, quibus ea lege committebatur, exerce-
bant: inter quos tempore Consulium etiam erant
quatuor prætores, reliquis à Sylla adjecti. Item
proconsulum legati, qui aliquam jurisdic-
tionem criminalem habuisse videntur, cum nimi-
rum de criminali causa cognoscere potuerint.

l. solet. 6. ff. de off. proconsul. l. unic. C. eod. tit. & in casibus
nonnullis, vigilum præfecti, & similes, l. 3. §. 1. ff.
d. off. præfect. vigil. l. fin. ff. eod. l. unic. C. eod. tit.

VI.

Civilis porro jurisdictio, est vel voluntaria,
quæ in consentientes, vel contentiosa, quæ in
litigan-

956
litigantes exercetur, l. 2. ff. de off. procons. & legat. l. inter.
83. §. si Stichum. ff. d. V. O.

VII.

Quia verò jurisdictione, ab ordinario, vel vica-
rio magistratu expeditur, in principalem, & mi-
nus principalem, haud inscitè dispertitur. *Novell. 125.*
Illa proprio jure, hæc ex mandato *a*, partiumq;
consensu *b*, & prorogatione, contingit.

a Mandare jurisdictionem est, suam ex-
ercendam, & exequendam alteri dare, ut jurif-
dictio quidem maneat nostra, usus tamen &
exercitio in accipientem transferatur, commu-
nicativè sc. non dativè. *Matth. Steph. lib. 1. de*
jurisdictione, c. 15. n. 4. & seq. Obrecht, lib. 4. de juris-
dict. c. 6. n. 8.

b l. 1. & 2. ff. de judic. l. si convenerit, 18.
ff. de jurisd. l. 1. C. eod. tit.

VIII.

Mandatam *a* jurisdictionem habens, eam
mandare alteri nequit *b*, sed mandati vigore ex-
ercet *c*, & à judice pedaneo *d*, sive ab alio, quam
principe dato *e*, plurimum differt.

a Non tantum Romæ, prætores, in pro-
vinciis, proconsules & præsides, de quibus id
constat. l. 16. l. 17. ff. h. t. l. 13. ff. de offic. procons.
& legat. l. 2. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdictione.
jurisdictionem suam mandare possunt, sed o-
mnis omnino magistratus, qui jurisdictionem
propriam & suo jure habet, *Donell. 17. Comment.*
8. per l. 5. h. t. quæ indistinctè loquitur, Romæ
ædiles, in provinciis juridici, & procuratores
Cæsaris.

b. l. mo -

b. l. more. §. ff. h. t. l. fin. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic-
t. nihil enim proprium habet l. 1. §. 1. ff. de off. ejus cui mand. jurisdic-
t. imò alienam jurisdictionem exsequitur. l. 3. d. t. & vice mandantis
fungitur. l. solet. 16. h. t. n. nemo autem plus juris in alium trans-
ferre potest, quam ipse habet. l. nemo. 54. ff. R. I.

c. d. l. 1. §. 1. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic- t. d. l. 5. l. 16.
l. 17. ff. h. t.

d. Quia hic r. nudam notionem, in causis tantum civili-
bus habet. l. ult. C. ubi & apud quem cognit. in integr. restit. agit. sit.
l. 2. C. de pedan. judic. l. ult. C. eod. Uade judices pedanei etiam
cognitores appellati sunt. Matth. Steph. de Jurisd. l. 1. c. 2. n. 46. il-
le vero, jurisdictionem habet mandatam, cum coherente impe-
rio non mero. l. fin. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdic- t. l. 3. h. t.
2. Hic sententiam suam exequi nequit. l. à Divo Pio. 15. ff. de re ju-
dic. l. 55. ff. eod. ille potest, quia conjunctum habet imperium. .
d. l. f. ff. de off. ejus cui mandat. jurisdic- t. 3. Judicis dati propria
notio, sive cognitio est. l. 1. §. 4. ff. ad SC. Turpillian. ubi Papinia-
nus dicit, facti quæstionem in arbitrio vel potestate judicis esse,
plerunq; enim de facto cognoscit. Matth. Steph. de jurisdic- t. libr. 1.
c. 26. n. 18. Obrecht. lib. 4. c. 3. n. 8. Jus verò ex formula sibi præ-
scripta mutuatur. l. 3. C. de judic. pedan. at ejus cui mandata juris-
dictio est, propria non est. l. 1. §. qui mandatam. ff. de off. ejus cui
mand. jurisd. 4. Mandata jurisdic- tio mandantis morte solvitur,
l. & quia. 6. ff. h. t. at judicium non solvitur, etsi qui judicem de-
derit decesserit re integra, sed idem judex manet, qui datus est se-
mel & factus judex. l. venditor. 49. §. 1. ff. de judic. Cujac. ad l. 6. h. t.,
5. Jurisdic- tio omnis, sive universa mandari potest. l. solet. 16. l.
prator. 17. ff. h. t. at judex datur tantum vel ad unam litem, vel
ad unam speciem, unde etiam specialis dicitur. l. ult. ff. de off. præ-
tor. l. preses. 5. ff. de off. præsid. l. ult. C. de judic. 6. Judex datus alium
judicem dare nequit. l. 5. C. de judic. is autem, cui jurisdic- tio da-
ta est, judicem dare potest. l. cum prætor. 12. ff. de judic. 7. Juris-
dictio non nisi à magistratu volente mandatur. l. solent. 6. §. 1. ff.
de off. præcons. & legat. at judicem dare magistratus olim cogeba-
tur, quia jure ordinario ipse non poterat judicare. l. 2. C. de judic.
pedan.

e. Ju-

957

e. *Judex à principe datus, alium judicem in eadem causa dare potest. l. 5. C. de judic. l. unic. in fin. C. qui pro sua jurid. judic. dar. darive poss. imo sententiæ executionem habet, cum & assessores & apparitionem propriam, & per consequentiam propriam jurisdictionem habeat. Cujac. paratitl. C. qui pro sua jurid. judic. dar. darive poss. Nov. 60. l. penult. C. de fruct. & lit. expens. Cujac. lib. 12. observ. c. 1,*

IX.

Unde ab hoc, is qui dedit, ab illo, non is, qui mandavit, sed superior, appellatur. *l. 1. ff. qui à quo appell. l. 1. §. 3. ff. de appell. & relar.*

X.

Consensus a jurisdictionem, in judicem aliàs incompetentem prorogans b, per aditionem c præcipue judicis inducitur, nec unius partis poenitentia d revocatur.

a. Prorogatio, consensu litigatorum, & aditione judicis incompetentis, in quem consensus est, fit. Et si expresso consensu id fiat, præcedit consensus, subsequitur aditio, si tacite l. e. re ipsa & facto præcedat, præcedit aditio. Si errent litigantes, in jure, vel facto, non consentiunt, nec jurisdictionem prorogare dicuntur. *l. 2. pr. ff. de judic. l. si per errorem. 15. ff. de juridict.*

b. De prorogata jurisdictione vid. *l. 1. ff. de judic. exempla vide in l. 1. C. h. t. l. etiam. 15. §. fin. ff. de manumiss. vindict. l. emancipari. 36. §. 1. ff. de adopt.*

c. Communis est opinio, tum demum judicem aditum intelligi, cum litis contestatio facta est, utpote cum ante litis contestationem,

B

lice.

liceat ei semper uti fori præscriptione. *Za-*
sus fatetur, eam sententiam, quod per quem-
vis judicarium actum, iudex aditus intelliga-
tur, textui magis convenire quam sententiam,
Guilhelmi Cunei in l. 18. ff. b. tit. & Riminald. ibi-
dem probat Vultreus in l. 3. C. de jurisdictione.
Si enim litis contestationem requisivisset, sine
dubio ejusdem etiam meminisset Africanus.

d. Nam si citatus ad incompetentem ju-
dicem compareat, & exceptionem incompe-
tentia non apponat, tacite videtur in eum con-
sensisse, & hic tacitus consensus hunc habet ef-
fectum, ut retractari non possit, multò magis
itaq; hoc operabitur consensus expressus. *Vultreus*
ad l. 1. C. h. t. n. 154.

XI.

Hodie tamen moribus nostris, quia ceperunt
jurisdictiones esse quodammodo patrimoniales,
non licet semper in scio & invito iudice compe-
tente, jurisdictionem prorogare, imprimis cum
plurimiq; imperij status, certa exemptionum privi-
legia habeant. *Geill, obser. 41.* Quod & in Clerico
Ecclesiastico, foro renunciante, Canonista, &
in vafallo, curiam vel dominum suum prætere-
unte Feudista statuunt. Idem dicendum est, de
omnibus, qui privilegium habent fori, non tam
suo, quam iudicis superioris favore: Interest n.
superiorum, ne subditi ipsorum judicentur ab
alio. *Vultreus l. 1. C. h. t. n. 166.*

XII.

Qui vero jurisdictionem habent, nec sibi, nec

258

nec suis, nec extra territorium *b*, nec ultra modum *c* definitum jus recte dicunt, nec in superiores vel pares jurisdictionē exercere *d* possunt.

a. l. 10. ff. h. t. l. fin. §. penult. C. ubi senator. vel clariss. civil. vel criminal. conveniant. l. unic. C. ne quis in sua caus. judic.

b. l. ult. ff. h. t. nullus enim magistratus extra territorium suum jus dicere potest, ne quidem praeses, proconsuli tamen specialiter datum est, ut statim atq; urbem egressus est, etsi nondum in provinciam pervenerit, jurisdictionem voluntariam recte exerceat. l. 2. l. 5. ff. de off. procons. & legat. l. emancipari. 36. ff. de adopt. Cujac. in l. ult. hic repetit. praefect. Excipitur tamen causa SC. Articuleani, ob favorem libertatis. l. non tantum. 51. §. sed Articuleiano ff. de fideicom. libert.

c. Ut est jurisdictione duum virorum. Paul. lib. 5. sentent. tit. 5. pr. & defensorum civitatis, qui ex Novell. 15. in pecuniariis causis usq; ad trecentos aureos judicant. olim usq; ad 50. tantum. l. 1. C. de defens. civit. aliud est in tutelis, quae ex lege non jurisdictione competit. §. nos autem. inst. de Atilian. tut. inter consentientes quoq; recte de majori summa hi magistratus judicant. l. inter. 28. ff. ad municap. l. de qua re. §. 1. ff. de judiciis.

d. l. 12. §. tempestivum. ff. ad SC. Trebell. l. 4. ff. de recept. qui arbitr. receper. ut sent. dic. nisi major magistratus, minori se subjecerit. l. 14. ff. h. t. d. l. 13. §. tempestivum. ff. ad SC. Trebell. nam si iudex datus par imperium cum eo qui dedit, nactus, sit iudicium finitur. l. iudicium. 58. ff. de judic. In voluntaria tamen jurisdictione, hoc secus se habere videtur, in qua major in mino-

rem vel patrem non potest consentire. Unde
aquid collegam nemo manumittit. *l. 14. ff. de
manumiss.* Prætor tamen apud consulem manu-
mittere potest. *d. l. apud. 14. ff. de manumiss.* his
enim majus imperium habet.

XIII.

Solent quoq; Canonistæ, jurisdictionem in
secularem & Ecclesiasticam dividere, sed hæc ut
juri, ff. *¶ C. incognitâ a*, ita nec per omnia pro-
banda est,

a. Nudam enim eos audientiam tantum-
modò habuisse apparet. *l. repetita. 41. C. de Epi-
scop. & Cleric. l. episcopale judicium. 8. C. de epi-
scopal. audient.*

XIV.

Nervus jurisdictionis imperium est, jubendi
sc. cum parendi necessitate potestas *a*. Idq; quia
vel à jurisdictione discretum *b*, vel cum ea con-
junctum est, merum *c*, vel mixtum statuitur,

a. *l. 4. ff. de recept. qui arbitr. receper. ut
sent. dicant. i. unic. ff. si quis jus dicent. non ob-
temp. l. 13. §. tempestivum. ff. ad SC. Trebell.*

b. Nam is qui jurisdictionem crimina-
lem habet, non statim merum imperium habe-
re videtur. Præfectus enim annonæ habet qui-
dem criminalem jurisdictionem. *l. 13. ff. de accu-
sat. ut & præfectus Vigilum.* Imperiū vero mē-
rum in totum non item, cum facinerosos ultimo
supplicio afficere nequeant, sed eos puniendos
ad præfectum urbi remittere teneantur. *l. 3. §. 1.
l. ult. ff. de off. præfect. vigil. l. unic. C. eod. tit.*

c. Sic merum dicitur jus gentium. *l. bona
fides. 31. ff. deposit. in pr. merum factum. l. qui res
28. §.*

959.
98. §. mihi roma. 6. ff. de solut. & liberat. mera
pœna. l. unic. §. fin. ff. si quis ius dicent non ob-
temp. Sic stipulatio ex mero iudicis officio
proficiscens. l. 5. ff. de verbor. obligat. Mera con-
ditio. l. cum servus. 82. ff. de Condit. & demonstr.

XV.

Merum imperium *a* est animadversio *b* in fa-
cinosos, lege data *c*, definita.

a. Meri imperij fit mentio in l. 3. ff. h. t.
l. 1. §. 1. ff. de off. eius cui mandat est iurisdic. Id-
eo autem merum hoc dicitur imperium, quod
iurisdictioni non insit, sed quod purum sit atq;
sejunctum à iurisdictione. Obrecht. de iurisdic.
6. 3. n. 7. Matth. Stephani de Jurid. lib. 1. c. 6. n.
24. & sequentib.

b. Animadversionis enim vox refertur
ad executionem, non ad cognitionem. l. aut
damnum. §. 1. ff. de pœn. l. non dubito 7. §. fin. ff.
de captiv. & de postlim. & redempt. ab hostib. l. per-
spiciendum est. n. §. fin. l. quod ad statum. 12. ff. de
pœn. ubi animadvertitur in damnatos; in quos
nulla exercetur cognitio. l. si quid erit. n. ff. de
off. procons. & legat.

c. l. 3. ff. h. t. l. 1. ff. de off. eius cui mandat
est iurisdic.

XVI.

Hujus animadversionis gradus sunt præcipui:
naturalis & civilis vitæ ademptio, vel alia gra-
vis, cum læsione existimationis, exercitio.

l. si quis forte. §. 1. ff. de pœn. cum ll. seqq. l. capita-
lium. 28. ff. de pœn. Cujac. in lib. 5. sentent. Paul.
tit. 17. & lib. 7. observat. c. 13. Fustigatio si ex
crimine publico irrogetur, ad animadversio-

B 3

MEM

nem hanc pertinet. l. 2. ff. de publ. judic. d. l. ff. quis forte. 6. §. fin. cum ll. seqq. ff. de pœn. l. licet capitalis. 103. ff. de verbor. signif. l. 6. 10. ff. de jure patronat.

XVII.

Gradus hi vel omnes, vel ex parte, conceduntur, & ideo merum imperium in plenum, vel minus plenum distinguitur. Illud habuerunt olim præfectus urbi *a*, præfectus prætorio, proconsules & similes; hoc provinciarum præfides.

a. Habuerunt enim etiam potestatem deportandi, quam præfides non habuerunt. l. rei capitalis. 2. §. 1. ff. de pœn. nam præfides cum deportare volebant, principi indicare cogebantur, præfecti urbis non sic. l. unic. C. ne sine jus. princip. cert. judicib. liceat confisc. Sic præfectus vigillum potest atrociter verberare, quod etiam est meri imperij. l. 3. §. cognoscit. l. ult. ff. de off. præfect. vigil.

XVIII.

Licet autem imperium merum à jurisdictione separatum sit, & quandoq; solum contingat, tamen quibus de crimine cognitio, iis & executio, committi solet.

XIX.

Unde plenissima *a* jurisdictione à principe concessa, vel castro, cum omni jurisdictione dato, merum etiam imperium, ex præsumpta concedentis voluntate, communiq; loquendi usu, comprehendi receptum est.

a. Quis

2. Quia 1. appellatione jurisdictionis
 merum imperium venit. l. 2. §. 23. dicit Pom-
 ponius jus dicere, & in §. exactu deinde. 16. ff.
 de O. I. dicit, animadvertere de capite. & l. 7. §.
 fin. cum ll. seqq. ff. de off. procons. c. 1. de pac. Con-
 stant. 2. Quia beneficia principis latissimè
 sunt interpretanda. l. beneficium. ff. de constitui-
 on. princip. l. si quando adnotationes. C. de bon. v. 2.
 cantib. 3. Quia verba intelligi debent in po-
 tentiori intellectu, & tali, quâ effectum habe-
 ant. l. ult. C. de donat. 4. Indefinita locutio
 vim habet universalis. l. rescriptum. 10. ff. de pa-
 tit. 5. Concessionis verba diligenter sunt in-
 spicienda. l. non aliter. 69. legat. 3. quorum in-
 terpretationi etiam in odiosis est satisfaciendū.
 l. lege Julia judiciorum. 4. ff. de testib. sic si prin-
 ceps restitutionem concedat, omnia quæ ver-
 bo restitutionis venire possunt, consensisse in-
 telligitur. l. 1. C. de sentent. pass. & restit. l. videam-
 mus. 38. §. 4. ff. de usur. & fructib.

XX.

Et quidem hoc casu, non nudam exercitio-
 nem sed ipsum merum imperium contingere,
 cum Azone æquum dicente, contra Lotharium
 equum ferentem defendemus,

l. 3. ff. de off. presid. l. 4. l. 6. §. qui universas.
 l. 20. ff. cod. tit. l. solet. 6. §. 2. l. 7. §. fin. l. 8. cum
 ll. seqq. ff. de off. procons. & legat.

XXI.

Præscriptione anne hoc imperium acquiri
 possit, valdè controvertitur, nos licet jure civili,
 à lege & principe pendere id non negemus, à
 com-

communi tamen opinione, in habilibus personis præscriptionem probante, non simpliciter recedendum putamus,

l. fin. C. de emancipationibus. c. auditi. c. cum olim. de præscript. l. viros. §. C. de divers. effic. & apparitor. judic. arg. l. ultima. C. d. tit. c. 1. §. 1. de pac. Constant. c. cum contingat. extra de foro competent. c. dilecti. extra de arbitr.

XXII.

Quia vero à lege, Senatusconsulto, vel principe, Imperium hoc datur, veritate legum inspectâ, id nullo jure, nec Civili *a*, nec Canonico *b*, nec novo, nec veteri, ne quidem in casu infirmitatis *c*, vel absentia, demandari posse, putamus, licet moribus nostris id magistratus jure competere, & mandari, inficias non eamus.

a. l. 1. §. 1. ff. de off. eius cui mandat. est juridict. l. nemo. 70. de R. I. l. solet. 6. pr. ff. de off. procons.

b. c. fin. X. de offic. & potest. judic. delegat. Clem. c. 1. de heret. & sentiunt nobiscum. Jacobus Menochius de arbitr. judic. questionib. Obrecht, de lib. 4. de juridict. cap. 5. Matth. Stephani. lib. 1. de juridict. c. 18. n. 69. & seqq. Scipio Gentil. lib. 3. cap. 29.

d. Specialiter enim hoc tantum in executione criminis violentia est constitutum. l. 1. ff. de off. eius cui mandat. est juridict. & proinde in aliis casibus diversum obtinet. Sic argumentatur Juris Consultus in l. 3. C. ex quib. cau. infam. irrogat. Sic Cic. pro Balbo. Sic exceptio facit,

961.
facit, ne liceat, ibi necesse est licere, ubi exceptio non est.

XXIII.

Proinde mixtum imperium est, Ulpiano auctore, potestas, cui jurisdictio inest: sive potestas, modicè coercendi *a*, & exequendi, jurisdictioni cohærens. *l. 3. h. t. l. fin. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdictio l. offa. 8. §. si in locum ff. de religios. & sumptib. funer.*

a. Modica coercitio dicitur quæ fit per verbera, aut vincula. *l. 7. ff. de pæn. sed sunt & alia genera coercitionis modicæ, quæ insunt jurisdictioni, ut pignoris captio, mulctæ dictio, in possessionem bonorum missio. l. sacrilegè 9. §. fin. ff. ad l. jul. peculatus. coercentur & contumaces pœnali judicio, de quo in in tot. tit. ff. si quis jus dicent. non obtemperav.*

XXIV.

Id imperium cum ex mixtura imperij & jurisdictionis constet, ideo nec hæc sine illo, nec illud sine hac expediri potest, à principali tamen merito imperium mixtum, non jurisdictionis appellatur.

Cujacius hanc mixturam adeo dicit efficacem esse, ut nihil sit imperij, quod non possit dici jurisdictionis, & è contra. Concedimus id quidem, sed tamen alia sunt principaliter jurisdictionis, alia principaliter imperij, sic ani-

©

ma &

ma & corpus sunt partes animalis, quæ tamen animæ tribuuntur, non tribuuntur corpori, sic mullum ex melle & vino confectum, hæc tamen duo essentialiter distinguuntur.

XXV.

Præter hanc jurisdictionem, simplex ab interpretibus quæ dicitur jurisdictione, intellectu magis fingitur, quam re ipsa, & in individuo demonstratur.

Interpretes enim jurisdictionem simplicem definiunt, quæ officio judicis mercenario expeditur, privatam utilitatem respiciens. Talis nulla est jurisdictione, & videtur tamen cadere hujusmodi definitio, in notionem judicum pedaneorum. Vultejus definit simplicem jurisdictionem, quæ in causæ cognitione posita est, cum potestate, jus dicendi, de privatis, sed malè etiam eandem judicibus pedaneis tribuit, qui jurisdictionem nullam habent. *l. fin. C. ubi & apud quem cognit. in integr. restit. exigend. sit.*

XXVI.

Est vero pars quædam hujus imperij, magis *a* imperiosa *b*, quædam magis juridica: Unde alia imperij magis, alia jurisdictionis dicuntur.

a. Magis hic ponitur *συγκριτικώς*, in comparationem, ut cum dicimus, mel est dulce magis, quam uva, non *θετικώς*, ut cum dicimus, virtutem, magis prodesse, quam obesse.

b. Goveanus ait: cum aut det, judices dan-

962

dando, aut dicat, jus dicendo cum imperio, l. cum prator dicat. 81. de V. S. quæ simplex jussio dicitur. l. ult. §. fin. ff. quod metus causa gestum erit, aut addicat: ea magis imperij videntur, quæ ad secundam, prætorij muneris partem pertinent, cum sc. jubet aut vetat aliquid prætor ad alieujus postulationem. l. fin. ff. ne vñ fiat ei, qui in possess. miss. erit.

X X V I I.

Imperij magis sunt, quæ in imperando præcipuè consistunt, ut jubere cavere, pignora capere *a*, damnatum prehendere, manu militari coercere, deniq; omnia *b* sine quibus jurisdictio expediri nequit,

a. l. qui restituere. 62. ff. de rei vindicat. l. sacrilegi. 9. §. fin. ff. ad l. Jul. peculat.

b. Item imperij magis sunt, advocatio- nis officio, vel foro interdicare, mulctare pertinacem, denegare audientiam. l. sed & si per prætorem. 26. §. 6. ff. ex quib. caus. major. 25. ann. in integr. restit. in vincula conjicere, prætoris decreto non obtemperantem. l. injuriarum actio 13. §. 2. ff. de injur. & famos. libell. condemnare contumacem in expensas. l. sancimus. 15. C. de judic. habere pro confesso eum, qui non respondit, vel jurare de calumnia recusat. l. de etate. 11. §. 4. ff. de interrogationib. in jur. faciend. & interrogator. actionib. l. 2. §. fin. autem reus. 7. C. de iur. jurand. post calumn. dand. propter calumniam, torquere testem in causa civili & pecuniaria. l.

Divus Pius. 9. ff. de questionib. possessionem dare,
hoc enim magistratibus municipalibus olim
quoq; non licebat. Hodie non datur posses-
sio bonorum, sed agnoscitur à successore, &
sufficit contestatio agnitionis, seu agnoscendæ
& amplectendæ bonorum possessionis, & hæc
contestatio hodie rectè fit etiam apud magi-
stratum municipalem. *l. fin. C. qui admitt. ad
honor. possession. poss.*

XXVIII.

Jurisdictionis *a* magis *b* sunt, quæ in cogno-
scendo potius, quam jubendo, vetandove con-
sistunt, qualia sunt, jurisdictionis voluntariæ,
quæ dicuntur: Adoptio *c*, Emancipatio, & si-
milia, ut iudicis *d* datio.

a. Licet imperium aliquod inter loquen-
do exerceat. *l. quod iussit. 12. ff. de re judicat.*

b. Ut cum iudex interlocutoriam fert
sententiam. *Cujac. ad l. 1. ff. de offic. eius cui man-
dat. est jurisdic.* vel si qua de re levi cognoscat
magistratus extra ordinem, vel si de plano, non
de tribunali cognoscat, vel si non contentio-
sam jurisdictionem exerceat, quæ exercetur in-
ter invitos litigatores, sed voluntariam. Sic di-
cimus decernere, edicere, magis fieri pro juris-
dictione, quam pro imperio.

c. Hi tamen actus legitimi & similes,
non jure magistratus competunt, sed apud eum
tantum, penes quem est legis actio, peragun-
tur. *ex l. 4. ff. de adoptionib. l. fin. C. vindic. li-
bertat. & apud concil. manumis.* Unde sequitur,

963.
eos mixti imperij, sive ejus jurisdictionis, quæ jure magistratus competit, non esse; sed ejus, quæ lege specialiter datur, in omnibus tamen his actibus imperium quoddam est, ideo adrogatio imperio magistratus fieri dicitur. §. 1. *instit. de adoptionib.*

d. Judicis datio huc refertur 1. Quia prætorum demum jus dicere dicebatur, cum judicem dabat. 2. Quia, quamvis imperium adjunctum habeat judicis datio, quo ad judicandum cogi possunt judices. *l. prætor eos. 13. §. 2. ff. de vacat. & excus. muner. l. ult. §. 14. ff. de munerib. & honorib.* tamen in ipso actu dationis judicis, magis apparet jurisdictionis, quam imperium, utpote cum volentibus detur.

XXIX.

Quæ autem imperij magis sunt, quam jurisdictionis, ea magistratus, municipalis regulariter & facere nequit.

a. Regulariter dicimus, nam per consequentiam habent etiam ea, quæ magis sunt imperij, utpote sine quibus jurisdictionis expediri nequit, hinc vero dicendum non est, magistratus municipales habere ea, quæ magis sunt imperij, quæ enim accessionis tantum vice competunt, ea ne quidem in jure haberi dicuntur: Sic servitutes in bonis esse non dicuntur, nec extra bona, quia accessionis tantum jure patrimonio accedunt; Sic qui domum possidet, singula signa possidere non intelligitur. *l. cum qui ædes. 23. ff. de usurpationib. & usucapionib. l. rerum mixtura. ff. eodem.* Eadem ratione magi-

Stratus imperium habere non dicuntur, qui imperium jurisdictioni coharens habent, cum per se non habeatur, sed accessoriè tantum, at ea quæ præcipuè in jubendo, absq; legitima, sive ordinaria cognitione præviâ fiunt, ea magistratus municipalis facere nequit, ut sunt damni infecti nomine jubere cavere, mittere in possessionem, in integrum restituere, in hisce enim cognoscendo jubemus, & cum eam cognitionem hæc res desideret, superioris provinciæ præsidis auctoritas requiritur. *Novell. 15,*

XXX,

Carceres, modo ad merum *a*, modo ad mixtum *b* imperium, pro ratione causarum, in, & ex quibus adhibentur, referri possunt.

a. De pœna carceris videatur. *c. quamvis extra de panis, junctal. aut damnum. 8. ff. eodem. c. novimus. §. fin. de V. S. quæ loquuntur de perpetuis carceribus, & hæc pœna morti æquiparatur. c. qualiter & quando, extra de actionib hæc autem pœna jure civili in liberis hominibus locum non habet. d. l. aut damnum. 8. ff. de pœn. §. 9. & l. mandatis principalibus. 35. ff. eodem. Si igitur in criminalibus causis adhibeantur, ad merum imperium merito referuntur, sunt enim quasi imperij accessio, accessorium autem sequitur naturam sui principalis. *l. edictum. 8. ff. de questionib. l. cum principali causa. 178. ff. de R. I.**

b. In causis civilibus ad mixtum imperium referri, pro certo statuimus. *l. sacrilegi. §. 9. fm. ff. ad l. Jul. peculat.*

Tute-

XXXI.

Tutelæ dationem, nec jurisdictionis, nec imperij, sed ei soli competere, cui nominatim hoc dedit, vel lex, vel Senatusconsultum, vel princeps, Ulpianus ait.

Sic legatus proconsulis tutorem dat, ex oratione Divi Marci. l. 1. §. 1. ff. de tutorib. vel curatorib. dat. Prætor Urbanus ex lege Attilia, provinciæ præses, ex lege Julia & Titia, pr. Inst. de Attilian. tutor. Juridicus Alexandria, ex eadem oratione Divi Marci. l. juridicos. 2. ff. de offic. juridic. Præfectus urbis, ex epistola Divi Severi. l. 1. ff. de offic. præfect. urb. l. Titius filius meus. 45. §. penult. ff. de excusationib. tutor. vel curator. Ex ejusdem Divi Marci constitutione habet tutoris dationem, prætor tutelaris, quem ipse primus curavit. Ex constitutione Claudij consules habent hanc potestatem. Magistratus quoque municipatus habet hoc à lege. l. jus dandi. 3. ff. de tutorib. vel curatorib. dat. licet id jussu præfidis faciat. Sic habet & pignoris captionem. l. quemadmodum. 29. §. magistratus. ff. ad leg. Aquil. licet id raro faciat nisi jubente præfide. l. nominatori. ii. C. de pignorib. & hypothec. Sic decuriones possunt tutores dare. l. ubi absunt hi. ff. de tutorib. vel curatorib. dat. qui tamen jurisdictionem nullam habent, sed tantum suffragium. tot. tit. ff. de decurionib.

XXXII.

Habent hoc imperium magistratus, quibus Reipublic. procuratio, à principe, vel populo com-

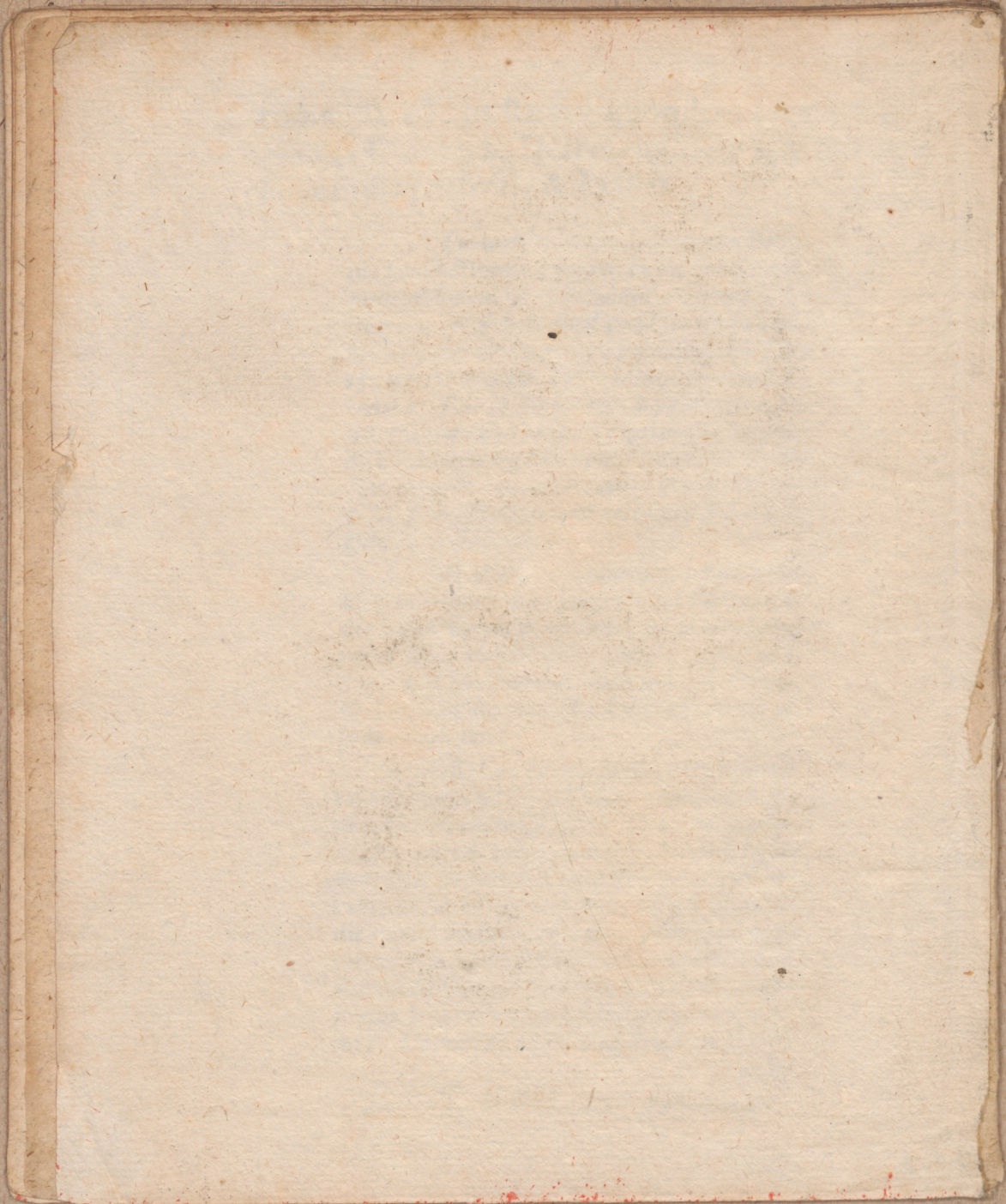
commissa est, ut Romæ quondam prætores *a*,
Ædiles Curules *b*, Decemviri hastæ *c*, & litibus
judicandis præfecti, & similes,

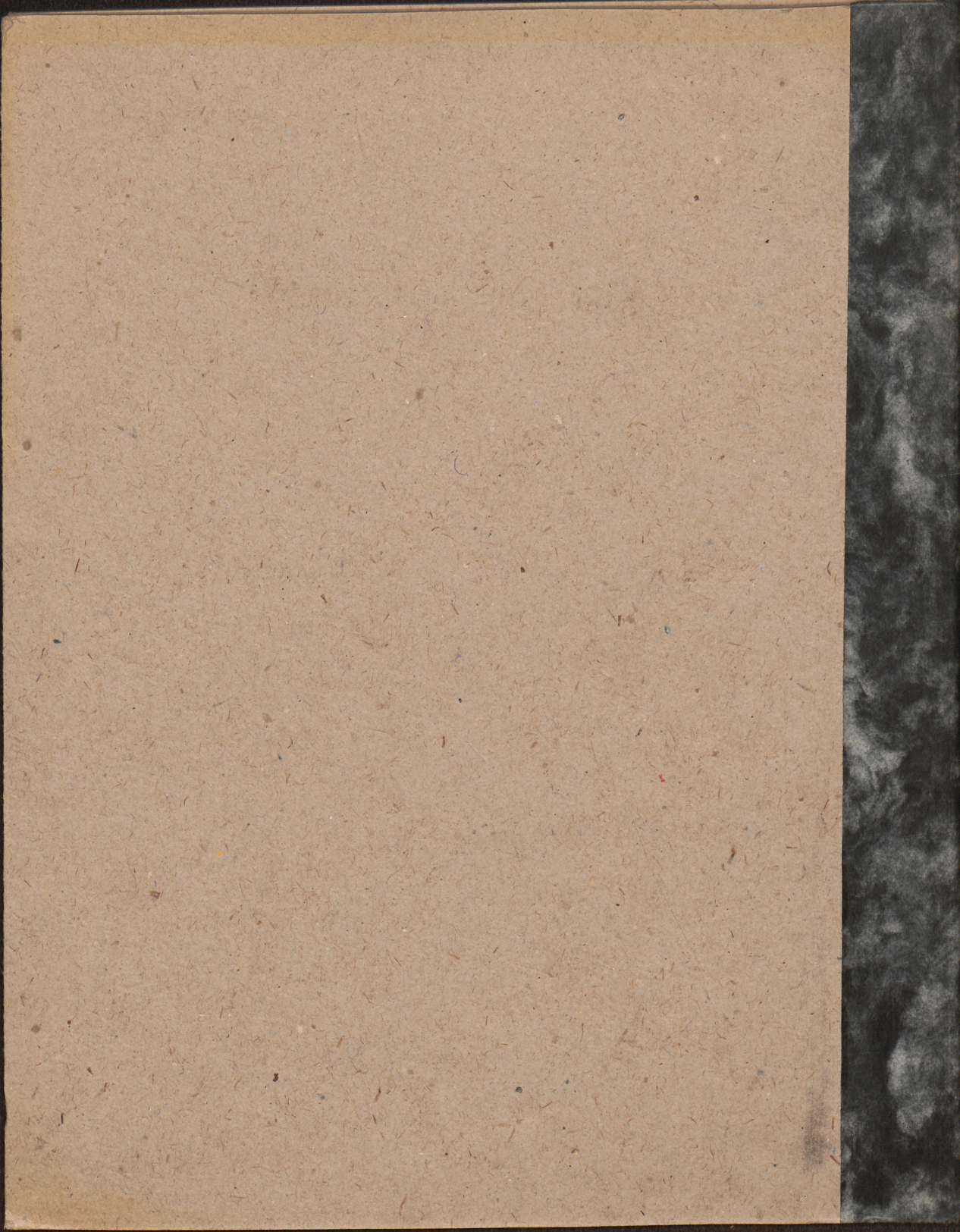
a. Prætores enim civilem tantum habu-
isse jurisdictionem apparet, ex eo, quod totam
jurisdictionem suam mandare potuerint. *l. so-
let prætor. 16. ff. h. t.* quod certè facere non po-
tuisset si; merum imperium habuisset. *l. 1. ff. de
off. eius cui mandat. est jurisdic. l. communi li-
bertus. 23. ff. de in jus vocand. l. fin. de privat de-
lict.* majora enim crimina, quam quæ in præ-
dictis duabus legibus continentur, ad præsi-
dem vel prætorem urbis remisit puniendâ. *l. 1.
§. fin. ff. de suspect. tutorib. vel curatorib. l. 1. §. 1.
ff. de off. præfect. urb.*

b. Hi edicta proposuerunt, teste Curtio
lib. 5. officium eorum erat, ut ludos facerent, æ-
des sacras tuerentur, caverent ne in venditio-
nibus fraus adhiberetur. *l. item queritur. 13. §.
si quis. 8. ff. locat. conduct.* ideo quoque dicitur,
eos juri dicundo præfuisse. *l. 2. §. ergo ex his. 34.
ff. de origin. jur.*

c. Hasta hæc decemviralis, & centumvi-
ralis dicitur, quæ signum erat, in foro, exercen-
di judicium centumvirale. Ut autem consu-
lis est vocare & cogere senatum, & consul qui-
dem ipse, magistratus, sed non etiam cæteri se-
natores; ita etiam decemviri litibus judican-
dis cogunt centumviros, eisq; præsent, præ-
torum vice, quos & iis præsidere potuisse, non
abnuo, & sunt quidem ipsi decemviri magi-
stratus, & centumvirorum sententias exequun-
tur. Decemviri enim magistratus sunt non
judi-

Bibliotheca Academica Rostockensis

264

XXXI.

Tutelæ dationem, nec imperij, sed ei soli competere hoc dedit, vel lex, vel Senatus princeps, Ulpianus ait.

Sic legatus proconsulis tutelatione Divi Marci. l. i. §. i. curatorib. dat. Prætor Urbanus provinciæ præses, ex lege Julia de Artilian. tutor. Juridicus Alibi oratione Divi Marci. l. offic. juridic. Præfectus urbis Severi. l. i. ff. de offic. præfect. meis. 45. §. penult. ff. de excusat. rator. Ex ejusdem Divi Marci habet tutoris dationem, prætor ipse primus curavit. Ex consularibus consules habent hanc potestatem stratus quoque municipales l. jus dandi. 3. ff. de tutorib. vel tutor. cet id jussu præfide faciat. Ignorantis captionem. l. quem admodum. ff. ad leg. Aquil. licet si jubente præfide. l. nominato. ff. de hypothec. Sic decurionibus dare. l. ubi absunt hi. ff. de tutelatione. qui tamen jurisdictionem sed tantum suffragium. tot. r.

XXXII.

Habent hoc imperium Reipublic. procuratio, à p

nis, nec nominatum, vel

o= vel a, ff. a- de iuri liu cu- ne em au- gi- ge. li- pi- na- ni- no- res rib. ent, niba

s, quibus el populo com-

